

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2006, miðvikudaginn 8. febrúar, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Grétar Grétarsson, Íris Ösp Ingjalbsdóttir og Sölvi Sölvason.

Fyrir er tekið **mál nr. 11/2005**:

M.
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r:

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnt sóknaraðili, annars vegar, og fjármálafyrirtækinu F, hins vegar, hér eftir nefndur varnaraðili.

Málið barst úrskurðarnefnd 26. september 2005 með kvörtun sóknaraðila, dagsettri sama dag. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. september 2005, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hans, dagsettu 17. október 2005. Bréfið var sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 19. október 2005, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi sóknaraðila, dagsettu 25. október 2005.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 21. nóvember 2005, 20. desember 2005, 3. janúar 2006 og 8. febrúar 2006.

II.

Málsatvik.

Hinn 29. mars 1999 gaf M, út skuldabréf til varnaraðila að fjárhæð kr. 2.200.000. Skyldi bréfast endurgreiðast á 20 árum með 240 mánaðarlegum afborgunum. Í skuldabréfinu var m.a. mælt fyrir um að skuldari skyldi greiða kostnað af innheimtu hvernar greiðslu í samræmi við gjaldskrá varnaraðila hverju sinni. Með yfirlýsingu, dagsettri 25. maí 2005 tók sóknaraðili að sér að greiða skuldabréfið og samþykkti varnaraðila yfirtöku skuldarinnar. Skyldu öll ákvæði sóknaraðila gilda óbreytt gagnvart sóknaraðila. Yfirlýsingarinnar var getið á frumriti skuldabréfsins. Hinn 28. mars 2000 gaf M, út annað skuldabréf til varnaraðila að fjárhæð kr. 3.000.000. Skyldi bréfast einnig endurgreiðast á 20 árum með 240 mánaðarlegum afborgunum. Í skuldabréfinu var m.a. mælt fyrir um að skuldara bæri á hverjum gjalddaga að greiða kostnað af innheimtu hvernar greiðslu í samræmi við gjaldskrá varnaraðila hverju sinni. Með annarri yfirlýsingu, dagsettri 25. maí 2005 tók sóknaraðili að sér að greiða skuldabréfið og samþykkti varnaraðila yfirtöku skuldarinnar. Skyldu öll ákvæði sóknaraðila gilda óbreytt gagnvart sóknaraðila. Yfirlýsingarinnar var getið á frumriti skuldabréfsins.

Með bréfi til varnaraðila, dagsettu 28. ágúst 2005, krafðist sóknaraðili þess að greiðslu- og tilkynningargjöld af nefndum skuldabréfum yrðu felld niður og þegar greidd gjöld endurgreidd ásamt dráttarvöxtum. Varnaraðili mun ekki hafa svarað erindinu. Sóknaraðili greiðir nú kr. 190 í tilkynningargjald við hverja afborgun af bréfi nr. 021013 og kr. 490 af hverri afborgun af bréfi nr. 021459. Mál þetta barst úrskurðarnefndinni með kvörtun, dagsettri 26. september 2005.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili kvartar undan seðilgjöldum og sambærilegum kostnaði við greiðslu afborgana af ofangreindu skuldabréfi. Kveðst hann ávallt greiða afborganir og vexti á starfstöð varnaraðila en sé þrátt fyrir það krafinn um greiðslu svokallaðs tilkynningar- og greiðslugjalds til viðbótar afborgunum, vöxtum og vísitöluálagi. Sóknaraðili vísar til ákvæða laga um neytendakaup nr. 48, 2003, sérstaklega 39. gr. um að kaupverð skuli greitt í atvinnustöðu seljanda. Þá sé það grunnregla kröfuréttar að það sé á ábyrgð seljanda að gefa út reikning og senda til neytanda. Geti hann ekki krafist viðbótarþóknunar fyrir það.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili kveður greiðsluseðil lið í innheimtu skulda en sé ekki reikningur. Séu seðilgjöld til þess að mæta kostnaði við útgáfu greiðsluseðils, sem sé liður í innheimtu kröfu, og hluti þess kostnaðar sem á greiðsluseðli sé einu nafni nefnt tilkynningar- og greiðslugjald. Hafi sóknaraðili samþykkt að greiða þennan kostnað þegar til lántökunnar var stofnað. Varnaraðili telur ákvæði laga um neytendakaup nr. 48, 2003 ekki eiga við í málinu.

V.

Niðurstaða.

Í 4. tölul. fyrrgreindra skuldabréfa er staðlað ákvæði þess efnis að sóknaraðili greiði allan kostnað við innheimtu skuldarinnar samkvæmt gjaldskrá varnaraðila hverju sinni. Hefur sóknaraðili þar með skuldbundið sig til að inna umræddan kostnað af hendi. Samkvæmt gildandi gjaldskrá varnaraðila innheimtir hann við greiðslu af skuldabréfum tilkynningar- og greiðslugjald við hverja greiðslu hjá gjaldkera kr. 490 en kr. 190 við hverja skuldfærslu af reikningi. Að mati úrskurðarnefndarinnar samræmist gjaldtaka þessi ákvæðum skuldabréfsins þótt orðalag þess gæti verið skýrara. Hefur ekki verið sýnt fram á að fjárhæð þóknunarinnar sé óeðlileg eða ósanngjörn, en úrskurðarnefndin hefur heldur engar forsendur til að meta hvort svo sé.

Ákvæði laga um neytendakaup, nr. 48, 2003, eiga ekki samkvæmt orðum sínum við um afborganir af skuldabréfum, sbr. 2. mgr. 1. gr. laganna, og verður meintur réttur sóknaraðila heldur ekki byggður á meginreglum þeirra. Þess utan öðluðust lögin ekki gildi fyrr en 1. júní 2003 eða löngu eftir útgáfu umræddra skuldabréfa.

Með vísan til framanritaðs verður ekki hjá því komið að hafna öllum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, fjármálafyrirtækinu F, er hafnað.

Reykjavík, 8. febrúar 2006.

Guðjón Ólafur Jónsson

Grétar Grétarsson

Sölvi Sölvason

Sérálit

Geirs Arnars Marelssonar og Írisar Aspar Ingjalddóttur

Í máli því sem hér er til meðferðar hjá nefndinni gerir sóknaraðili þá kröfu að seðilgjöld verði felld niður og úrskurðuð ólögmet þegar skuldari sér sjálfur um að koma greiðslu til starfsstöðvar seljanda. Vísar sóknaraðili þessu til stuðnings til ákvæða laga um neytendakaup nr. 48, 2003 en í 3. mgr. 37. gr. þeirra laga, er sérstaklega tekið fram að seljandi geti ekki til viðbótar kaupverði krafist þóknunar úr hendi kaupanda fyrir að gefa út og senda reikning.

Varnaraðili andmælir röksemdum sóknaraðila með því að greiðsluseðill sé ekki reikningur sendur gjaldanda heldur liður í innheimtu skuldar. Varnaraðili getur þess hinsvegar ekki, né sýnir fram á að sóknaraðili fái sendan reikning í öðru formi. Sóknaraðili lagði fram greiðsluseðla vegna afborgana í september 2005 af báðum skuldabréfunum. Greiðsluseðlarnir eru gefnir út af varnaraðila og sést á öðrum þeirra að tekið er svokallað “tilkynningar- og greiðslugjald” að fjárhæð kr. 490 en sama gjald er kr. 190 á greiðsluseðlinum vegna hins skuldabréfsins. Í greinargerð varnaraðila eru tilkynningar og greiðslugjöld skilgreind nánar, en þar segir: “*seðilgjöld eru ekki gjalddaga sem varðar útgáfu reiknings heldur gjalddaga til þess að mæta kostnaði við útgáfu greiðsluseðils, sem er liður í innheimtu kröfu, og er hluti þess kostnaðar sem á greiðsluseðlinum er nefnt einu nafni “tilkynningar- og greiðslugjald”*”.

Í gjaldskrá varnaraðila er fjallað um “tilkynningar- og greiðslugjöld” af skuldabréfum. Tilkynningar og greiðslugjöld sundurliðast svo:

“2.2.8. Tilkynningar og greiðslugjald.

2.2.8.1 Kostnaður við hverja greiðslu hjá gjalddkera 490. kr.

2.2.8.2 Kostnaður við hverja greiðslu án útprentunar. 415. kr.

2.2.8.3 Kostnaður við hverja skuldfærslu af reikningi 190. kr.”

Í greinargerð varnaraðila dagsettri 17. október 2005 vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi samþykkt að greiða umkvörtuð gjöld þegar stofnað var til lántökunnar. Sóknaraðili hafi undirritað tvö veðskuldabréf þar sem eftirfarandi komi fram:

Skuldara ber á hverjum gjalddaga að greiða kostnað af innheimtu hvernar greiðslu í samræmi við gjaldskrá [varnaraðila] á hverjum tíma.

Í bréfi sóknaraðila til nefndarinnar, dagsettu 31. október 2005, er vísað til þess að skilmálar varnaraðila séu takmarkandi og íþyngjandi gagnvart lántakanda. Lántakendur eigi sér ekki annara kosta völ en að samþykkja óeðlilega og ólögmetna skilmála við

lántöku. Sóknaraðili bendir á að slíkir skilmálar þurfi ekki að vera bindandi fyrir aðila og vísar því til stuðnings til 36. gr. samningalaga nr. 7, 1936.

Ákvæði skuldabréfsins er hluti af stöðluðum samningsskilmála sem saminn er einhliða af varnaraðila. Það er mat minnihluta nefndarinnar að ákvæðið sé mjög opið þar sem vísað er til gjaldskrár varnaraðila eins og hún er á hverjum tíma. Þetta veitir varnaraðila opna heimild til að hækka gjaldskrá án þess að takmarkanir séu á því. Kostnaðurinn er ekki sundurgreindur í gjaldskránni og enginn möguleiki fyrir sóknaraðila að meta hvort um raunverulegan kostnað er að ræða hjá varnaraðila. Telur minnihluti nefndarinnar þessa framsetningu ósanngjarna og andstæða góðum viðskiptaháttum.

Meginregla kröfuréttar er, bæði í kaupum og vegna annarra viðskipta, að greiðslustaður peningagreiðslu skuli vera hjá kröfuhafa. Í viðvarandi viðskiptum hafa málin hins vegar þróast þannig að fáir greiða mánaðarlega reikninga á atvinnustöð kröfuhafa heldur nota til þess aðrar leiðir, t.d. fá senda greiðsluseðla eða greiða í gegnum heimabanka. Þessu fylgir kostnaður sem kröfuhafinn innheimtir hjá skuldaranum. Engu að síður hlýtur sá réttur skuldarans enn að vera fyrir hendi að greiða á atvinnustöð kröfuhafa án þess að verða fyrir kostnaði af því enda hafa meginreglur kröfuréttar ekki breyst hvað þetta varðar.

Í málinu sem hér er til umræðu er sóknaraðila veitt afar takmarkað val um með hvaða hætti hann greiðir afborganir sínar af skuldabréfinu. Ljóst er að mun fleiri og ódýrari valkostir eru í stöðunni til að innheimta skuld en að senda viðskiptavinum greiðsluseðla eða skuldfæra beint af reikningi. Sem dæmi um aðra kosti sem eru tæknilega mögulegir til að greiða skuld, auk þess að greiða á atvinnustöð kröfuhafa, má nefna að senda má viðskiptavini reikning með bankanúmeri sem viðskiptavinurinn getur lagt greiðsluna inn á. Einnig er hægt að fá reikning upp í heimabankanum og greiða hann þar án þess að fá greiðsluseðil sendan. Þá þekkist að viðskiptavini sé veittur aðgangur að lokaðri síðu þar sem hann getur skoðað reikninga sína og greitt þá án þess að tengsl séu við Reiknistofu bankanna.

Sóknaraðili heldur því fram að hann hafi greitt afborganir skuldabréfanna á starfsstöð varnaraðila og hefur því ekki verið mótmælt. Það verður því að teljast sannað að sóknaraðili hafi gert allt sem í hans valdi stendur til að forðast að valda sérstökum kostnaði vegna innheimtu. Það að greiða á atvinnustöð varnaraðila er þó ekki valkostur sem varnaraðili býður upp á þar sem samt sem áður er tekið tilkynningar- og greiðslugjald fyrir greiðsluna á sama hátt og hefði sóknaraðili notað greiðsluseðil og skuldfærslu til að greiða afborganir af skuldabréfunum. Þetta verður að telja að stangist á við meginreglur kröfuréttar.

Í lögum um neytendakaup er eins og áður segir mælt fyrir um að seljandi geti ekki til viðbótar kaupverðinu krafist þóknunar fyrir að gefa út og senda reikning. Fallist er á það með meirihluta nefndarinnar að það álitaefni sem hér er til umræðu falli ekki undir lög um neytendakaup. Engu að síður veitir umrædd grein laganna og skýringar með henni mikilvæga vísbendingu um vilja löggjafans. Í skýringum með greininni í frumvarpi til neytendakaupalaga segir m.a.: *“Reglan byggist á því að seljandinn eigi ekki að geta krafist neytandann um hærri fjárhæð en sem nemur umsömdu verði söluhlutarins, en eðlilegra þykir að seljandinn beri þennan kostnað fremur en neytandinn. Ákvæðið fjallar ekki um annan kostnað en kostnað við útgáfu og sendingu reiknings, en annar kostnaður eða viðbót við kaupverð getur t.d. verið tengdur sendingu hlutar og verður hans heldur ekki krafist til viðbótar kaupverðinu, nema slíkt eigi sér stoð í samningi eða venju.”*

Löggjafinn metur það því svo að í neytendakaupum standi það seljandanum nær að bera kostnaðinn af sendingu reiknings. Minnihluti nefndarinnar telur að eðli málsins leiði til sömu niðurstöðu að því er varðar afborganir af lánum. Um er að ræða viðvarandi viðskiptasamband og er kröfuhafi almennt í betri aðstöðu til að vita hvað næsta afborgun skuli vera há. Eðlilegt er að kröfuhafi komi þeim upplýsingum til skuldara mánaðarlega með því að senda honum reikning án þess að taka gjald fyrir það. Þá telur minnihluti nefndarinnar eðlilegt að upplýsingar um bankareikning fylgi sem nota má til að greiða afborgunina inn á enda vandséð að það valdi kostnaði hjá varnaraðila sem réttlætanlegt er að rukka sérstaklega fyrir.

Í 36. gr. laga nr. 7, 1936 segir: *“Samningi má víkja til hliðar í heild eða að hluta, eða breyta, ef það yrði talið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera hann fyrir sig”* Minnihluta nefndarinnar þykir sú framsetning varnaraðila á umræddu tilkynningar- og greiðslugjaldi að veita sóknaraðila ekki val um að greiða án kostnaðar auk þess að vísa í gjaldskrá sína í einhliða sömdum skilmála vera bersýnilega ósanngjarna og andstæða góðum viðskiptaháttum. Telur minnihluti nefndarinnar að ekki verði hjá því komist að víkja ákvæðinu í skuldabréfinu til hliðar í heild sinni með vísan til 36. gr. samningalaga nr. 7, 1936. Fellst minnihluti nefndarinnar á kröfur sóknaraðila og skal varnaraðili endurgreiða sóknaraðila þegar greidd tilkynningar- og greiðslugjöld.

Reykjavík, 8. febrúar 2006

Geir Arnar Marelsson

Íris Ösp Ingjaldsdóttir